

boekbesprekingen

Der Vogelmoord in Europa

Het tijdschrift 'Die Welt der Tiere' gaf een extra nummer uit waarin over de bedreiging van de vogels nader wordt ingegaan. Eindelijk spreekt nu iedereen van de 'vogelmoord', maar meer informatie blijkt óók in Duitsland van groot belang. Max Amberg, Jaap Taapken en Einhard Bezzel belichten deze kwestie van talloze kanten met interessante tekst en veel illustraties.

Der Vogelmoord in Europa. Formaat 21x28 cm, 32 pagina's, talloze foto's en tekeningen. Die Welt der Tiere, Sonderheft, 5e jaargang (1978). Kilda-Verlag, 4402-Greven. Prijs DM 7,80.

Vogels en de luchtvaart

Onder de titel 'Bird Hazards to Aircraft' (Problems and Prevention of Bird/Aircraft Collisions) verscheen begin 1977 een opmerkelijk boek over alles dat te maken heeft met aanvaringen tussen vogels en vliegtuigen.

Auteur is de in Canada wonende Nederlander drs. Hans Blokpoel, die na zijn Leidse biologiestudie door de militaire dienstplicht terecht kwam bij de Koninklijke Luchtmacht. Taak: het zoeken naar oplossingen voor het steeds groter wordende probleem van de vogelaanvaringen.

Een dienstreis naar Canada bracht hem in contact met de Canadese werkgroep ter bestrijding van vogelaanvaringen en in 1967, direct na zijn afzwaaien, emigreerde hij.

Sinds die tijd heeft Blokpoel 10 jaar gewerkt aan tal van aspecten van het vliegtuig/vogelprobleem. Vooral zijn studie van de sneeuwganzen trek (langs vliegveld Winnipeg) werd erg bekend. De laatste jaren heeft hij gewijd aan een algehele inventarisatie van de literatuur over de problematiek. Ook reisde hij de halve wereld af om kennis te nemen van alle situaties, studieomstandigheden en in praktijk gebrachte maatregelen ter voorkoming van schade en risico's.

Ondanks de uitgebreide, verwarrende en soms zelfs tegenstrijdige gegevens heeft Blokpoel een helder en overzichtelijk boek weten te schrijven hetgeen een niet geringe prestatie is. Alle aspecten komen beknopt aan bod en de aandacht besteed aan bepaalde gegevens, geeft goed aan welke van de talrijke literatuur verwijzingen van belang zijn en welke niet.

Het boek begint, zoals het hoort, met de vogels: aantallen en gewichten, vlieggedrag en groepsvorming, maar vooral vogeltek.

Onder de kop 'Hard facts about soft feathers' behandelt hoofdstuk 2 de analyse van aanvaringsstatistieken: schadecijfers, risico's, frequentie en plaats van voorkomen.

Het derde hoofdstuk gaat over de mogelijkheden om vliegtuigen beter bestendig te maken tegen botsingen met vogels terwijl

het vierde beschrijft welke pogingen er werden gedaan om met behulp van lichtbundels, lasers en microgolven vanuit het vliegtuig het vluchtpad vogelvrij te houden (overigens vrijwel zonder succes).

Het belangrijkste deel van het boek wordt gevormd door de volgende twee hoofdstukken, respectievelijk handelend over maatregelen op en rond vliegvelden en het voorkomen van botsingen onderweg. Als laatste onderwerp bespreekt Blokpoel ten slotte de organisaties, die nationaal en internationaal in het leven zijn geroepen.

Een uitgebreide bespreking van deze vorm van toegepaste ornithologie past niet in het kader van een boekbespreking. In één van de komende nummers van het 'Vogeljaar' zal echter dieper op een aantal aspecten worden ingegaan, waarbij de problemen vooral met Nederlandse voorbeelden zullen worden geïllustreerd.

Voor wie zich wat meer in het onderwerp interesseert is het Engelstalige boek een bijzonder waardevolle samenvatting en handzame vervanging van allerhande deelartikelen.

L. S. Buurma

Hans Blokpoel: Bird Hazards to Aircraft. Problems and Prevention of Bird/Aircraft Collisions, 236 pag., geïll. (1976). Uitg. Clarke, Irwin & Company Limited, 791 St. Clair Avenue West, Toronto 10, Ontario, Canada. Prijs: paperback 5.95 US dollar, ingebonden 9.50 US dollar.

Rapport Veluwe-onderzoek

Professor dr. D. J. Kuenen van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, bood 23 december aan ir. F. C. Prillewitz, hoofd van de directie Natuurbehoud en Openlucht recreatie van het ministerie van CRM, een lijvig en gedegen rapport aan over 'het Veluweonderzoek'. De studie is uitgevoerd na een in 1972 door het ministerie van CRM verstrekte opdracht aan het RIN, de Stichting voor Bodemkartering, het Rijksinstituut voor Onderzoek in de Bos- en Landschapsbouw 'De Dorschkamp' en de Provinciale Planologische Dienst van Gelderland. Projectleider was drs. S. M. ten Houte de Lange van het RIN.

'Het is voor het eerst dat in Nederland op deze schaal op dit terrein een dergelijk onderzoek is uitgevoerd', aldus ir. Prillewitz, toen hij het rapport in ontvangst nam. 'Het verschaft basisinformatie die van belang is om antwoord te kunnen geven op enkele vragen, die als uitgangspunt voor het onderzoek golden. Hoe kan de toenemende aantasting van waarden en functies van de Veluwe worden stopgezet? Hoe kunnen bestaande waarden en functies worden gehandhaafd en versterkt? Hoe kunnen verloren gegane waarden en aangetaste functies worden hersteld?'

De studie zal vooral onder de aandacht worden gebracht van de onlangs van start gegane begeleidingscommissie voor het proefproject landschapspark De Veluwe.

Het rapport is verkrijgbaar bij de uitgever, de Stichting Centrum voor Landbouwpublicaties en Landbouwdocumentatie, Marijkeweg 17 te Wageningen, tel. 06370 - 1 91 46.

Vogel-Kosmos-Kalender 1978

Ook dit jaar verscheen weer de Kosmoskalender, dit maal gelukkig echter met slechts vier nestfoto's, zodat het wat dat betreft voor ons een betere kalender is dan die van vorig jaar.

De fotografen H. Reinhard (Koekoek, Scharrelaar, Sneeuwuil en Slechtvalk), H. Schrempp (Fuut, Dwerguil en Frater), R. Siegel (Buizerd, Houtduif en Torenavalk) en G. Ziesler (Kolibrise, Noordse Stormvogel en Jan van Gent) hebben wederom prachtige kleurentoto's geleverd, die met elkaar een uitstekende kalender vormen. H.J.L.

Vogel-Kosmos-Kalender 1978. Uitg. Franckh'sche Verlagshandlung & W. Speeman, Postfach 640, 7000 Stuttgart 1. DM 12.80.

A Natural History of Owls

In een achttal hoofdstukken behandeld de schrijver de belangrijkste aspecten van de ecologie en de biologie van deze fascinerende vogels. Samen met de voortreffelijke foto's vormt het geheel een bijzonder boekwerk voor de vogelliefhebber, maar speciaal voor de uilenspecialist, die er veel interessante gegevens in zal vinden. H.L.

Michael Everett: A Natural History of Owls. 156 pagina's, 40 kleuren- en 130 zwartwit foto's. Uitg. The Hamlyn Publishing Group LTD, Londen. Prijs £ 3,50.

Guide to the Young of European Precocial Birds

Dit unieke boek beschrijft en beeldt alle donsjongen (nestvlinders) uit van de 180 in Europa voorkomende vogelsoorten. Omdat zelfs in de meest uitgebreide handboeken de jonge vogels slechts uiterst summier beschreven worden is er een waardevolle gids ontstaan. De auteur meent dat alle jonge nestvlinders zonder veel moeite van elkaar kunnen worden onderscheiden. Van vele jongen zijn bovenaanzichten en koptekeningen afzonderlijk in zwart-wit getekend. Op de 39 kleurenplaten zijn de jongen afgebeeld met daarnaast een korte beschrijving per soort. Per familie en per soort zijn tevens uitgebreidere beschrijvingen ter herkenning opgenomen met gegevens over grootte, gewicht, lengte van periode voordat het jong vliegvlug is, grootte legsel, aanbevolen ringmaat, verspreidingsgebied, biotoop en broedtijd. Bij elke soort wordt ook de Nederlandse naam vermeld. Van groot

belang is dat de auteur veel aandacht besteedt aan het ringen van jonge vogels. Het kleurpatroon van nestvlinders kan tevens een waardevolle informatie geven over in welke relatie de ene soort tot de andere soort staat. Deze gids vult een leemte op en zal vooral ook door ringers goed kunnen worden gebruikt. In de toekomst zal het aan te bevelen zijn ook de zwemsilhouetjes van de jonge eenden af te beelden, omdat de ervaring heeft geleerd dat ook deze silhouetjes goed kunnen bijdragen tot herkenning van de soort. Voor de vogelman in het veld een bijzonder aanbevelenswaardig boek!

Jon Fjeldsa: Guide to the Young of European Precocial Birds. 285 pag., 39 kleurenplaten, 30 tekeningen geïllustreerd door de auteur (1977). Uitg. Skarv Naturforlag, DK 3220 Tisvilde. Prijs DKr. 200,—.

Roofvogels

Dit boek geeft een overzicht over alle dagstootvogels van de wereld. Het is begrijpelijk dat in zo'n kort bestek niet op alle facetten diep kan worden ingegaan, ofschoon Leslie Brown ongelooflijk veel interessante gegevens naar voren brengt. Biotopen, anatomie, bouw, levenswijze, jacht en voedingsmethoden, trek- en zwerfbewegingen, broedbiologie, de ecologie van de predatie en behoud en bescherming worden achtereenvolgens in diverse hoofdstukken behandeld. Vijf aanhangsels verstrekken gegevens over de levende soorten van de orde der Falconiformes en hun Nederlandse namen, stootvogelsoorten die in minder gunstige leefmilieus voorkomen, soorten die voorkomen in de vier rijkste leefmilieus, trekkende en nomadische soorten en een lijst van bedreigde stootvogelsoorten. Omdat de vertaler in de tekst overall het woord 'stootvogel' gebruikt is het des te meer te betreuren dat óók de titel niet 'Stootvogels' maar 'Roofvogels' is geworden.

Leslie Brown: Roofvogels. 256 pag., 48 kleuren-ill., 50 zwart-wit foto's en veel tekeningen en schema's. Oorspr. titel: Birds of Prey, vertaling: J. J. C. Tanis (1977). Uitg. W. Gaade B.V., Amerongen. Prijs f 59,50.

Vogels in hun eigen omgeving

Twee van de uit vijf boekjes bestaande serie zijn thans uit namelijk de deeltjes 'Tuin en park' en 'Wad en kust'. Leuke handzame boekjes van 128 pagina's, die elk een leefgebied behandelen en beginnen met enkele algemene hoofdstukjes, waarin zeer lezenswaardige dingen staan.

De vogelsoorten worden afzonderlijk, niet in de gebruikelijke volgorde, behandeld met vermelding van de meest karakteristieke kenmerken, aangevuld met gegevens over het voorkomen in Nederland. Tevens is bij elke soort een verspreidingskaartje opgenomen. De afbeeldingen, in wat minder eentonige en afwijkende houdingen

dan de afbeeldingen in de bestaande gidsen, zijn duidelijk, mooi van kleur en meestal goed getroffen. Kortom, boekjes die zeker hun weg zullen vinden. H.L.

Lars Jonsson: Vogels in hun eigen omgeving. Deeltjes 'Tuin en park' en 'Wad en kust'. 128 pagina's met veel kleurafbeeldingen. Vertaling J. B. de Winter. Bewerking J. Taapken. Uitg. W. J. Thieme en Cie, Zutphen. Prijs f 16,50 per deeltje.

In de Duitse taal zijn deze twee deeltjes vertaald en bewerkt door dr. Helmut Demuth. Jammer dat de foto's op de covers onmogelijk een goede indruk kunnen geven van de prachtige, óók door Roger Peterson hooggeprezen, kleurenafbeeldingen binnenin het boek.

Lars Jonsson: Vögel in Wald, Park und Garten en Die Vögel der Meeresküste. (1977). Uitg. Kosmos-Verlag, Franckh'sche Verlagshandlung, Stuttgart. Prijs per deeltje DM 14.80.

Shell-journaal van het waterlandschap

Het Shell-journaal, het boekje dat de Shell tegen het einde van elk jaar aan vrienden en relaties aanbiedt, werd dit maal aan de Nederlandse wetlands gewijd. Er worden enkele van de meest karakteristieke waterlandschappen van ons land en hun vaak specifieke flora en fauna in beschreven. Dit aan 'Vogelbescherming' opgedragen journaal behandelt vooral gebieden die het woongebied vormen van vele vogelsoorten of als pleisterplaats fungeren op hun trek naar het zuiden. In 1970 werd de wet 'Verontreiniging Oppervlaktewateren' aangenomen maar de lozing van afvalwater van de Groningse aardappelmeelfabrieken in de Dollard gaat door en toen ik van een bewoner van de Kagerplassen vernam dat er op mooie zomerdagen niet meer op het water te verblijven is door de uitlaatgassen die als een gordijn boven het water hangt, dan moet er nog héél wat gebeuren voor de bescherming van onze waterrijke gebieden in ons waterrijke kikkerlandje.

Jan van de Kam: Shell-journaal van het waterlandschap. 37 zwart-wit en 17 kleurfoto's, 123 pag. (1977). Uitg. Shell Nederland b.v., Rotterdam. Het boekje is verkrijgbaar bij Shell Nederland b.v., afdeling PRI/4, postbus 1222, Rotterdam.

Inmiddels is een bedrag van f 10.000,— door de Shell aan 'Vogelbescherming' overgedragen ten behoeve van het Reef-reservaat in de Zaanstreek.

Naar een nationaal landschapspark de Vechtstreek

Dit rapport is een uitgave van de Commissie voor de Vecht en het Oostelijk en Westelijk Plassengebied en wil een pleidooi zijn voor de aanwijzing van de Vechtstreek tot nationaal landschapspark. De Vechtstreek gaat door allerlei omstandigheden snel in kwaliteit achteruit. Het spreekt vanzelf dat in dit gebied van 10.000 ha ook de samenstelling van de vegetatie van groot

belang is voor de dierenwereld. Het verdwijnen van de krabbescheervegetatie doet (Zwarte Sterns in aantal afnemen, de overwinterende duikeenden en andere watervogels zijn sterk verminderd doordat kranswiervelden voor het grootste deel zijn verdwenen. De Krooneend komt er voor en de Bruine Kiekendief wordt er ernstig bedreigd. De Aalscholvers, Lepelaars en Purperreigers foerageren er. Vooral Fuut, Roerdomp, Woudaapje, Zwarte Stern, Grote en Kleine Karekiet hebben te lijden van de recreatie. Verder broeden er soorten als IJsvogel, Blauwborst, Waterral, Baardmannetje, Porseleinhoen en waarschijnlijk ook de Kwak. De Vechtstreek is hierdoor een broedgebied van internationale betekenis en het Naardermeer werd zelfs geplaatst op de MAR-Wetland List. De Vechtstreek bezit bovendien een aantal van de beste weidevogel-terreinen van Nederland. Inrichting en beheer, evenals planologische aspecten, worden uitgebreid behandeld.

Commissie voor de Vecht en het Oostelijk en Westelijk Plassengebied: Naar een nationaal landschapspark de Vechtstreek. 109 pag., foto's van Evert Boeve en tekeningen van Johan Briedé. Vijf losbl. kaarten. Voorl. tekst van A. J. M. Zwitserlood, eindredactrice Charlotte Noë, redactiecommissie J. Daams, K. Everards, A. J. Gorter-ter Pelkwijk, C. A. J. van der Hoeven, W. Loode (1977). Verkrijgbaar door overmaking van f 17,85 op giro 9933 van Natuurmonumenten, 's-Graveland. Afgehaald f 15,—.

Leidraad afvoer chemische en gevaarlijke andere afvalstoffen

Deze leidraad, samengesteld in opdracht van de Commissie Begeleiding Afvoer Chemische Afvalstoffen — BACA, leest niemand voor zijn plezier. Maar tóch kunt u er plezier van hebben door u op de hoogte te stellen van vermelde wenken, voorschriften en regelingen van ondermeer voor het lozen, dan wel het verzamelen, opslaan, vervoeren en ter bewerking aanbieden van chemische en gevaarlijke andere afvalstoffen. In een tijd als deze mogen natuur- en vogelbeschermers aan deze kant van de zaak niet voorbijgaan. Het boekje besluit met een aantal nuttige adressen.

Verkrijgbaar door storting van f 10,— op giro-rekening 552 711 tnv Centrale Kas van het Ministerie van Landbouw en Visserij, Bezuidenhoutseweg 73, 's-Gravenhage met vermelding 'Leidraad afvoer chemische afvalstoffen'. Het secretariaat van de Commissie BACA, P. H. Dignum, postbus 48, Wageningen, tel. 08370-19120.

Charadrius

Steltloperonderzoek en steltlopersbescherming in Nordrhein-Westfalen behandelt het Gesellschaft Rheinischer Ornithologen e.V. (Bornheimer Strasse 100, 53 Bonn) in een speciale uitgave van 'Charadrius' (Band 8, Heft 4 — 1972 — pagina's 113-184).

Verkrijgbaar bij Kilda Verlag, Greven. Prijs DM 7,—.